

RUTA DE LES FONTS I DEL PATRIMONI DE FONTCOBERTA

0.- Plaça de la Font

És una plaça conformada als anys vuitanta del segle passat en cobrir la riera de Melianta. Pren el nom de la propera font de Melianta. Hi ha un monument a Lluís Companys, inaugurat el 2001.

1.- Font de Melianta

El topònim Melianta significa *gran estimball*. Ha donat nom a la font, al rec, al clot i al veïnat de Melianta que s'estén a la seva part superior. Una llegenda, *La jove de la Farrès*, ens recorda l'origen d'aquest barranc provocat per l'enfadament del dimoni en no ser correspost per una jove de la Farrès, un veïnat rural molt proper, quan tornava de ballar a Banyoles pel camí Ramader. El clot de Melianta és travessat pel rec de Melianta, un petit curs d'aigua que en aquest indret es desploma per una petita cascada que deixa entreveure el travertí de la zona. La font de Melianta es troba en un pendís del clot de Melianta. Era una font molt reputada temps enrere. Tot el paratge, el clot i la font, conformen un espai fonamental molt interessant.

2.- Monòlit de la Pedra Dreta

Hi arribarem després de pujar unes escales que salven el pendent pronunciat del clot de Melianta. Quan arribem al capdamunt estarem al pla de la Bruguera i ben a prop, després de vorejar la depuradora de Melianta, hi trobarem el monòlit de la Pedra Dreta. Probablement s'hi va col·locar durant la Guerra Gran (1793-1795) tot i que no en sabem la seva finalitat. Duu una inscripció difícil de llegir. La veu popular ha inventat una llegenda al seu voltant. La contalla explica que una dona que anava al mercat de Banyoles va parir-hi un nen. Aquest, de gran, per recordar el lloc del seu naixement va aixecar-hi la Pedra Dreta com a faristol per a un missal quan hi havia un campament militar instal·lat.

3.- Font de la Teula

El seu nom prové perquè antigament l'aigua era canalitzada per una teula. Actualment surt per un broc format per una caixa de carro. És una font que raja sovint i la seva aigua era molt bona. És a prop del camí dels Morts que mena de Figueroles a Fontcoberta.

4.- Veïnat de Figueroles

La Torre de Figueroles (can Figueroles) és la masia més rellevant del veïnat de Figueroles i probable origen del veïnat. Citada el 917 com a *Villa Frigroles*, era una possessió del monestir de Banyoles. L'actual masia fou refeta pel remença Joan Figuerola al segle XVI i ha tingut successives reformes que s'allarguen fins al segle XVII. La torre que li ha donat nom duu la data de 1522. Altres masies importants del veïnat són ca l'Ericus, can Gelada i can Xaló. La primera té una llinda del 1571 i va ser la casa del remença Jaume Ferrer. Les altres tenen finestres gòtiques. Joan Figuerola va ser un dels qui van signar la Sentència Arbitral de Guadalupe (21 d'abril de 1486) que va resoldre el conflicte remença. Jaume Ferrer va organitzar els pagesos remences durant la primera guerra remença (1462-1472). Els Reis Catòlics els van honorar amb el reial privilegi militar de generositat.

5.- Ca l'Oriol

Troblem aquesta casa una mica allunyada del veïnat de Figueroles. És l'antic mas Ermedàs, citat *Hermedano* l'any 957. Era possessió del monestir de Banyoles. En destaca el finestral gòtic del segle XVI i un matacà defensiu. A principi del segle XX va ésser segona residència dels germans Josep i Joan Llimona, artistes de renom (pintor el primer i escultor el segon), que van edificar la casa modernista adossada a la masia, obra de Rafel Masó.

6.- Font de Pedra

Rep el nom per la cascada artificial, feta de pedra, del rec del Pouet que desguassa al Garrumbert ben a prop. A la paret on hi ha el broc de la font hi ha unes xifres de difícil interpretació. Suggerim que és la data del tres de juny del 1898. Podria ser l'any de l'arranjament de la font. La font raja esporàdicament.

7.- Veïnat d'en Fares

El veïnat d'en Fares rebia antigament el nom de veïnat de *Prevadones* (1221) que, segons Coromines, podria fer referència al dret de cuixa dels senyors feudals. El nom actual s'utilitza des del principi del segle XIX quan la família Fares va començar a tenir renom. Can Fares és una pairalia acabada el 1844. Els seus propietaris, que han exercit diversos mecenatges a Fontcoberta, es van comprometre amb les carlinades del segle XIX i amb l'ideari tradicionalista. Cal Masover (o can Fares Vell) és la masia més antiga i notable del veïnat. El 1017 és citada com a *Villa lafare*.

8.- Aulina Reclamadora de l'Omeda

Aquesta aulina (alzina) és l'arbre més representatiu de Fontcoberta juntament amb la del puig Saguàrdia. Totes dues van ser protegides per la Generalitat de Catalunya el 1991 com a arbre monumental. La seva forma troncocònica és volgutament modelada. Servia per caçar ocells, sobretot tords. A punta de clar, el caçador feia sonar un reclam a l'interior de la capçada de l'arbre amb la finalitat d'atreure'ls. En sentir el so, els ocells eren atrets i topaven amb les palletes de ginestó empeguntades de vesc que prèviament s'havien col·locat en petites obertures practicades a les rames. Queien a terra perquè no podien volar i només calia ensacar-los. Sense disparar ni un sol tret, les captures eren espectaculars. Actualment, aquest tipus de caça és prohibida. Fontcoberta tenia altres alzines reclamadores. Aquesta aulina és a prop del camí de la Serra que anava de Fontcoberta a Cornellà del Terri.

9.- Aulina Reclamadora del Puig Saguàrdia

Aquesta aulina reclamadora pren el nom del puig on es troba. Té les mateixes característiques que l'Aulina Reclamadora de l'Omeda.

10.- Font de can Pujol

Can Pujol és una masia fortificada important del poble de Fontcoberta, documentada des de 1295. La masia i la torre de defensa adjunta, de principi del XVII, evidencien la capacitat econòmica dels seus propietaris. La terrassa conserva dues garites cantoneres, i la torre, de planta rectangular i tres pisos, un notable matacà. La font de can Pujol neix a ponent d'aquesta masia. L'aigua, que és canalitzada per una mina subterrània de 109 m de llargada, brolla a l'interior de la casa i tot seguit a l'exterior. Omple un rentador i un viver. La font de can Pujol, que neix a cobert, ha donat nom al poble de Fontcoberta.

11.- Fontcoberta

El petit nucli del poble de Fontcoberta té un origen clarament medieval. Es va formar al costat del temple parroquial de Sant Feliu a l'empara dels trenta passos de sagrera que afavorien l'agrupament de la població. A l'entrada del poble trobem el Pedró, un petit oratori construït durant la Santa Missió de 1952 amb elements procedents del pedró antic -destruït el 1936- que se situava a l'inici del camí que duu a Figueroles. L'església de Sant Feliu és una construcció romànica notable de final del segle XII. El campanar -restaurat el 2003- és l'element més singular. Es conserva l'acta de consagració del primer temple de l'any 917.

12.- Ajuntament de Fontcoberta

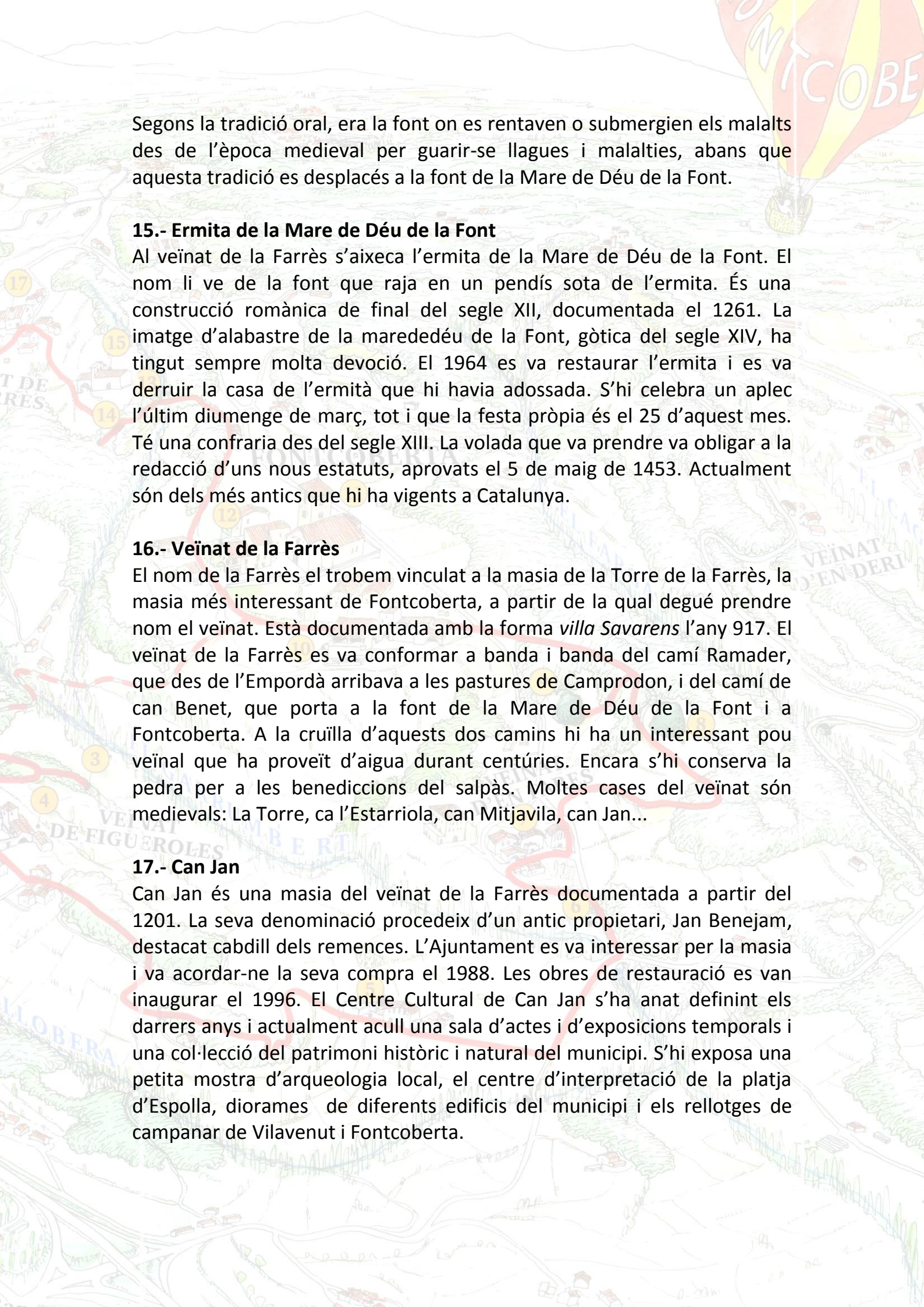
L'edifici consistorial es troba a la plaça Major de Fontcoberta. El 10 de setembre de 1989 es van inaugurar les reformes efectuades per adequar-lo a les necessitats actuals. Una llinda de finestra del cos principal porta la data de 1616. Té una columna molt antiga adossada a un pilar exterior que podria ésser un element reaprofitat de la primera església de Fontcoberta, del 917. Des d'aquí seguirem pel camí Fondo, a la dreta de l'Escola Vella, un tram d'uns tres-cents metres de l'antiga carretera d'accés a Fontcoberta que passa al peu del puig Ballador.

13.- Font de la Mare de Déu de la Font

Arribem a aquesta font pel camí de Missa de la Farrès a Fontcoberta. L'aigua és recollida en una petita cisterna i surt a l'exterior a través d'un broc. En una llinda de la font hi ha la data de 1701. És una font abundosa i mai s'ha estroncat. La seva aigua era molt estimada per beure. A més, alimenta el safareig que hi ha al costat, construït pels veïns de la Farrès, on fins fa poc s'hi rentava la roba, i que encara serveix per regar els horts propers. A partir de la dècada de 1960 es van anar abandonant els horts i ara en queden ben pocs. L'aigua de la font també es va aprofitar per proveir el camp d'aviació de Martís. Amb aquesta finalitat, el 1938 es va construir una caseta al costat per ubicar-hi la bomba que impulsava l'aigua fins a un gran dipòsit que encara es conserva a la Torre de la Farrès. Des d'aquest punt elevat i per gravetat arribava a través d'una llarga canonada fins als hangars situats sota Centenys. El paratge de la font és d'una gran bellesa, encara que descurat, molt adequat per prendre-hi la fresca, passejar o reposar. Segons creença que arrenca a l'època medieval l'aigua de la font tenia "meravellosa virtut" i curava tota classe de malures.

14.- Font del Capellà

El nom de la font prové del fet que gran part del paratge de la Mare de Déu de la Font i dels horts circumdants són propietat de la parròquia de Sant Feliu de Fontcoberta. La font sempre raja. Ho fa sense broc. L'aigua surt d'una deu que brolla per sota d'una petita cavitat practicada entre les pedres. Just a l'arrencada del desguàs hi resta una paret molt deteriorada d'una construcció antiga que segurament embassava l'aigua de manera poc profunda. Uns pocs metres més avall, i a un nivell inferior, hi trobem un rentador antic que serveix per regar els horts propers. L'aigua és molt calcària, com tota la de Fontcoberta, de manera que quan cau al rentador ha aconseguit formar concrecions de travertí de font molt interessants.

Segons la tradició oral, era la font on es rentaven o submergien els malalts des de l'època medieval per guarir-se llagues i malalties, abans que aquesta tradició es desplaçés a la font de la Mare de Déu de la Font.

15.- Ermita de la Mare de Déu de la Font

Al veïnat de la Farrès s'aixeca l'ermita de la Mare de Déu de la Font. El nom li ve de la font que raja en un pendís sota de l'ermita. És una construcció romànica de final del segle XII, documentada el 1261. La imatge d'alabastre de la marededéu de la Font, gòtica del segle XIV, ha tingut sempre molta devoció. El 1964 es va restaurar l'ermita i es va demurrir la casa de l'ermità que hi havia adossada. S'hi celebra un aplec l'últim diumenge de març, tot i que la festa pròpia és el 25 d'aquest mes. Té una confraria des del segle XIII. La volada que va prendre va obligar a la redacció d'uns nous estatuts, aprovats el 5 de maig de 1453. Actualment són dels més antics que hi ha vigents a Catalunya.

16.- Veïnat de la Farrès

El nom de la Farrès el trobem vinculat a la masia de la Torre de la Farrès, la masia més interessant de Fontcoberta, a partir de la qual degué prendre nom el veïnat. Està documentada amb la forma *villa Savarens* l'any 917. El veïnat de la Farrès es va conformar a banda i banda del camí Ramader, que des de l'Empordà arribava a les pastures de Camprodon, i del camí de can Benet, que porta a la font de la Mare de Déu de la Font i a Fontcoberta. A la cruïlla d'aquests dos camins hi ha un interessant pou veïnal que ha proveït d'aigua durant centúries. Encara s'hi conserva la pedra per a les benediccions del salpàs. Moltes cases del veïnat són medievals: La Torre, ca l'Estarriola, can Mitjavila, can Jan...

17.- Can Jan

Can Jan és una masia del veïnat de la Farrès documentada a partir del 1201. La seva denominació procedeix d'un antic propietari, Jan Benejam, destacat cabdill dels remences. L'Ajuntament es va interessar per la masia i va acordar-ne la seva compra el 1988. Les obres de restauració es van inaugurar el 1996. El Centre Cultural de Can Jan s'ha anat definint els darrers anys i actualment acull una sala d'actes i d'exposicions temporals i una col·lecció del patrimoni històric i natural del municipi. S'hi exposa una petita mostra d'arqueologia local, el centre d'interpretació de la platja d'Espolla, diorames de diferents edificis del municipi i els rellotges de campanar de Vilavenut i Fontcoberta.